

BUITEN

11^E JAARGANG N^O. 23.

ZATERDAG 9 JUNI 1917.

Foto C. Steenbergh.

IN HET PARK VAN „RUSTHOF” TE SASSENHEIM, DAT, DOOR DE GEMEENTE
AANGEKOCHT, ALS PUBLIEK WANDELPARK WORDT OPENGESTELD.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

IN HET PARK VAN „RUSTHOF” TE SASSENHEIM, ILL.	BLZ. 265
DE BELANGWEKKENDE GESCHIEDENIS VAN MEVROUW BALSAME, DOOR GERTRUDE ATHERTON (23)	266
„BOERHAAVEHUIS” EN HERVORMDE KERK TE VOORHOUT BIJ LEIDEN, DOOR J. VAN DOBBELEN, (GEÏLL.)	BLZ. 268 EN 269
LENTE, (GEDICHT), DOOR EDWARD B. KOSTER	BLZ. 270
ANDROMEDA POLIFOLIA, DOOR E. TH. W., (GEÏLL.)	270
DE GLANZENDE WOLFSMELK VAN MADAGASCAR, DOOR A. J. VAN LAREN, (GEÏLL.)	BLZ. 270 EN 271
NIEUWE VENUSSCHOENTJES, DOOR J. K. B., (GEÏLL.)	BLZ. 271
HET ZEGEPRALEND KENNEMERLAND, DOOR RO VAN OVEN, (GEÏLLUSTREERD)	BLZ. 272—275
TROPISCHE ZINNE-BEELDEN, DOOR TROPICUS, (VERV.)	BLZ. 273
HET AMERIKAANSCH DUEL, DOOR EWALD GERHARD SEELIGER (28)	275
HET TRANSPORT DER AARDBEIEEN AAN HET STATION TE BEVERWIJK. ILLUSTRATIE	276
VEERTIG PAARDEKRACHTEN VOOR EEN PAARD, DOOR G.	276

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke Nummers kosten 8 dagen na de verschijning 15 cts., daarna wordt de prijs 25 cts.

De belangwekkende geschiedenis van Mevrouw Balsame

(23) DOOR GERTRUDE ATHERTON.

„M!” zei Miss Austin. „Dat klinkt ook niet erg plausibel. Een man dien ze zoo nu en dan eens in een tea-room ontmoette? Zij is er niet een die de mannen dol verliefd maakt bij een toevallige ontmoeting — dat type is ze niet. En ik geloof heusch niet, dat het slag van mannen dat afternoon-tea-gelegenheden bezoekt, zich kan opwerken tot een moord. Nee, als er een man bij in het spel komt, dan woont hij hier; en zoo niet in Elsinore, dan toch in het district. En het is een man die haar lang genoeg heeft gekend en haar dikwijls genoeg heeft gezien om van enkel bewondering voor haar tamelijk verkillend type van schoonheid af te dalen tot het wanhopigste verlangen naar haar bezit. . . .”

Alys barstte in een schaterend gelach uit. „Heusch, Sarah, ik verwonder me, dat je al niet lang beroemd bent als schrijfster van belletristische schetsen. Hoe lang denk je je nog te geven aan de prozaische journalistiek?”

„Deze maand zijn twee van mijn schetsen aangenomen door twee van de voornaamste tijdschriften, moet je weten; maar je geheugen is kort als je denkt dat de journalistiek prozaisch is. Ze doet het levenslicht zien aan bijna al de belletristische microben, die later de populaire tijdschriften zoo verwoesten. Dat was juist wat er aan de oude tijdschriften mankeerde. . . . geen moderne symptomen, om nog niet eens te spreken van koorts. . . . enkel tegengif, dat op de een of andere onverklaarbare manier niet werkte. Maar als je het niet zeggen wilt, Alys, dan zal ik het zelf wel ontdekken. En als ik het niet doe, dan doet Jim Broderick het vast, en ik zou er mijn oogen voor willen geven om hem vóór te zijn. Maar we moeten onzen trein halen, meisjes.” Zij namen den korsten weg door de gang van het woonhuis, en toen zij de deur van de woonkamer passeerden, slaakte Miss Loretta Lee een uitroep van genoegen toen zij zag dat deze wel wat leek op een koel, groen bosch. Alys moest hen toen wel vragen binnen te komen. Terwijl de andere drie verslaggeefsters rondliepen en de prettige kamer in bijzonderheden opnamen en de eigenares benijdden, liep Miss Sarah Austin direct naar een omlijst portret van Dwight Rush, dat op een étagèretje stond. Hij had het aan Mevrouw Crumley gegeven; en Alys, die haar moeder alle onnodige bezorgheid bespaarde, had nog geen logische excuus kunnen bedenken om het weg te nemen.

„Wie hebben we hier?” vroeg de speurende jonge realiste. „Pro-

beer me maar niet wijs te maken, dat hier het geheim berust van je in-den-steek-laten van de New Yorksche pers. Ik zou je anders best kunnen vergeven, want hij is juist het type dat ik zelf ook het meest bewonder. De moderne Simson, vóórdat Delilah het beetje haar dat zijn kapper hem nog gelaten heeft, afknijpt. Maar toch is het nog dezelfde oude Simson, die omkijkt naar dezelfde oude Delilah. . . .”

„Maar, Sarah, durf je nu heusch te insinueren dat ik een Delilah ben? Dat is toch te erg!” Alys sloeg haar arm om Miss Austin's middel en glimlachte plagerig. „Geen wonder dat je krantenverhalen zoo bijtend realistisch zijn; de beperkingen die je je verbeelding oplegt, moeten ze al wel heel weinig te doen overlaten. Dat is meneer Dwight Rush, al een heel bekend advocaat in het district Brabant, al is hij hier pas een paar jaar.”

„Ik dacht dat je daarstraks zei, dat alle jonge mannen hier in de gemeente waren opgegroeid.”

„Toen ik dat zei, dacht ik heelemaal niet aan hem.”

„Haha. Is hij getrouwd?”

„O nee. En hij is geboren en opgevoed in Renselaersville, als je het dan precies weten moet, maar vandaar ging hij naar het Westen, naar de een of andere school of universiteit, en daarna practiseerde hij daar verscheidene jaren.”

„Hoe oud is hij?”

„O, zoowat drie- of vier- endertig.”

„Dan moet hij wel heel wat jaartjes zijn weggeweest. Dan is hij dus met heel andere ideeën dan ze hier hebben, teruggekomen. . . en zullen ze hem hier wel erg gefêteerd hebben — hij ziet er verstandig uit en hij zal zeker een mooie carrière maken — hij behoort tot dat type van menschen dat recht op het doel afgaat, en er zich heelemaal aan geeft en altijd slaagt. . . .”

„Hij gaat heel weinig uit en niemand heeft nog de kans gehad om hem te fêteren.”

„Is hij interessant om mee te praten of enkel maar een droge specialiteit in z'n vak?”

„Ja, 't laatste min of meer. Maar hij was meer een vriend van mijn moeder dan van mij. Dat is haar portret.”

„Zoo! Dus hij houdt van oudere vrouwen? Ja, daar ziet hij ook wel naar uit. Dat type probeert nooit zich aan te passen aan meisjes, of ze te begrijpen. Is het mogelijk. . . . Alys, jij moet weten of hij mevrouw Balsame kent!” Alys werd weder koud doch beheerschte haar zenuwen met de uiterste krachtsinspanning. „Niet beter dan hij ieder ander kende, en zelfs nog niet eens zóo goed, want mevrouw Balsame verwaardigde zich nooit met de jongere mannen om te gaan. Zij trekt hen bovendien niet aan. Besef je wel, lieve, dat je op 't oogenblik bezig bent te informeren of meneer Rush een moord heeft begaan?”

„Met die vierkante kaken en die neusvleugeltjes zou hij er zeker wel toe in staat zijn — daar ben ik heel zeker van! Het is een van die hartstochtelijke gezichten van gegoten ijzer; als die mannen zich laten gaan. . . .”

„Och kom!” Alys liet haar armen vallen en haar gelaat drukte minachting uit. „Meneer Rush is te goed gepantserd om zich te laten meeslepen, zelfs al was hij laag genoeg om zulk een laaghartigen, laffen moord te begaan. Toevallig is hij een heer en bovendien bijzonder scherpzinnig. Wees dus zoo goed je romantische fantasie een anderen kant uit te laten vliegen.”

„Toch niet. Ik zal probeeren na te gaan wat hij van minuut tot minuut dien avond deed.”

„Zou je dan graag willen dat meneer Rush naar den electrischen stoel ging?” vroeg Alys scherp.

„O heer nee.” Miss Austin werd bleek. „Ik ben heelemaal niet voor de doodstraf. Neen, al vind ik ook dat hij schuldig is, zal ik het nog niet verklappen. Maar het moet erg interessant zijn het te wéten. Ik zou er een uitmuntende schets. . . . belletrie natuurlijk. over kunnen schrijven. Die diepe kijk in het leven. . . . in die vreeselijke afgronden van het menschelijk hart. . . . geen schrijver kan groot worden zonder die te zien.”

„Nu, ik zou je raden je tijd niet te verknoeien met den misdadiger in dezen uitnemenden burger te zoeken. Het eenige wat je er misschien mee zoudt bereiken, zou zijn dat je een paar van de verslaggevers op zijn spoor bracht, zonder dat jijzelf er iets door ontdekte, en zijn naam er enkel door zwart gemaakt werd. 't Is veel beter om het spoor van de vrouw in New York te zoeken.”

„Niet half zoo interessant. Het zou waarschijnlijk enkel een van die optrekjes-mésalliances blijken te zijn. Nee, ik ga op meneer Rush los, en als ik de bewijzen heb, dan zal ik hem tot een bekentenis dwingen; maar ik zal een graf in mijn brein delven en zijn geheim daarin begraven. . . . en als het tot rijpheid is gekomen, dan zal ik het weder opgraven en het in dien smeltkroes werpen, waarin alle feiten in en uitgaan — namelijk de belletrie. Begrepen, schat?”

„Je praat als een literair monster. Maar ik weet dat je er geen woord van meent. Adieu, meisjes. Als jullie weer hier zijt voor de zaak, dan loop je maar weer eens aan.” Zij gaf hen allen een kus, en Miss Loretta Lee riep onschuldig uit:

„Je bent die mocie, donkere kleur kwijt, die je een poosje geleden hadt, lieve. Je hebt meer van oud ivoor dan ooit. . . . oud ivoor en olijf. Het verwondert me dat alle schilders jou niet schilderen. Ik veronderstel dat alle jonge mannen in Elsinore verliefd op je zijn. Trouw, lieve kind, trouw. Ik ben nu al twaalf jaar bij het vak, maar ik wil je wel zeggen, dat, als je een oogelijke man voor me weet, ik hem zal trouwen vóór hij nog goed weet wat hem overkomen is. Ik geef mijn hoop om een man te zijn

in de volgende incarnatie voor tien kleine kindertjes om over te huilen als ze kinkhoest hadden of verdwaald waren in de bosschen van New York City. Ik heb een gruwzamen hekel aan sentimenteetele journalistiek. Begin d'r niet aan, kind."

Zij praatte aldoor terwijl zij het tuinpad af liepen en nog verscheidene meters de laan af, en wuifde Alys een laatst vaarwel toe met een eenigszins tragischen glimlach.

„Waarom trouwt zij toch niet?" vroeg zij terwijl ze vlug naar het station liepen. „Ze is nog frisch, al is ze ook zesentwintig. Ik ben nog maar vierendertig, en ik zie er uit als een oud besje, bij haar vergeleken."

„Misschien kan ze den man dien ze hebben wil, wel niet krijgen," antwoordde de groote romanschrijfster, die in diepe overpeinzingen verzonken was.

XXII.

Alys leende een paard en wagentje van haar neef, meneer Phipps, commissaris van politie van Elsinore, die er tevens een huurstal op nahield, en ging langs den kortsten weg naar buiten. Ze wenschte vele dingen te overdenken, en dat wel alleen. Zij reed snel voort, tot zij eindelijk de zee hoorde en zag. Toen liet zij de teugels los hangen over den rug van haar ouden vriend, Kolonel Roosevelt, die in zijn vurigen veulen-tijd dien naam gekregen had, doch die tegenwoordig als de Amerikaansche wetten. Hij sukkelde voort, en Alys, in de ruischende stilte en de frissche zoute lucht, voelde zich lichter worden. Zij zag den toestand nu helder in, doch zij was angstig en terneergeslagen.

Zij liet haar leven aan haar geestesoog voorbijgaan. Zij had van vele mannen als vrienden gehouden, en was er trotsch op, dat alleen de verstandigsten zich tot haar aangetrokken gevoelden, doch zij was nu zes en twintig zonder dat zij zichzelf ernstig verliefd wist, zoo intens was haar idealisme. Ook dit was iets dat zij bewust had aangekweekt, want ook hierin was zij resoluut, dat, daar de natuur zooveel voor haar had gedaan om haar een ander meisje te maken dan anderen, zij zich dus ook niet mocht tevreden stellen met een gewonen man. En hiervoor, meer nog dan voor de bloote voldoening om Moeder Natuur te believen, had zij den tuin van haar geest bewerkt zoowel met wetenschap als verbeelding. Als zij liefhad, zou het natuurlijk zijn als een vrouw; zij schepte zich natuurlijk geen illusies de menselijke natuur te hervormen ter wille van voorbijgaande modes in de vrouw; doch, hoewel zij nooit den levensdrang negeerde, die de basis vormde van haar unieke persoonlijkheid en sterken wil, had zij zich toch vast voorgenomen, dat hij slechts zoude gewekt worden door een man die evenveel recht kon laten gelden op al wat mooi in haar karakter en naar boven strevend in haar geest was.

Het vreeselijke ineenstorten van dit veel-geliefde gebouw, haar geestehuis, onder de hopeloze en hevige passie voor Dwight Rush, had haar bijna gedemoraliseerd. Nadat zij zich weder hersteld had, had zij nog verdoofd tusschen de ruïnen neergezeten. Het was waar dat Rush alles was wat zij van een man had geëischt, en dat er een belofte van geluk van hem uitging volgens strict moderne lijn... en dit was al wat zij had gevraagd — daar zij geen romantische zottin was; doch niet alleen had zij hem ongevraagd liefgehad, en had zij daardoor den eersten, en misschien den liefsten droom opgegeven, om gewekt en verrast te worden, doch zij had, na zich in het onvermijdelijke geschikt te hebben, zich (daar de man, evenals de meeste jonge Amerikanen, het druk had en niet-zelfbewust was) er weloverdacht toe gezet om hem te wekken... en alles voor niets. Ja, het was nog veel erger dan tevergeefs; want hij was onmiddellijk afgeschrikt en had zich teruggetrokken.

Zij had opgehouden te denken aan de vreeselijke omwenteling van dien tijd, zoodra haar wil weder den scepter zwaaide; een omwenteling die deed denken aan een onderzeesch kerkhof, dat door een vulkanische uitbarsting stinkend en phoriseerend naar de oppervlakte wordt gestuwd. Zij had onmiddellijk getracht haar huis weder op te bouwen, uit vrees dat zij in louter vrouwelijkheid zou ondergaan, zóó voorgoed gedemoraliseerd, dat het leven volkomen ondragelijk zou zijn. Zij had te lang op de hoogten verkeerd. Nu en dan kon zij hier eens aftuimelen, doch in geen andere atmosfeer kon zij diep en vrij ademen en tevredenheid vinden. Het viel haar in dat, zoo zij onder de laagste volksklassen geboren was en zonder veredelenden invloed was opgegroeid, zij zich tot een kracht ten kwade zou ontwikkeld hebben. In elk geval dacht zij dit gaarne; vele vrouwen, die blaamloze levens leiden, doen dit.

Zij bevroedde dit wel, daar zij gevoel voor humor had, doch zij ging er verder niet op door, daar zij zich op dat oogenblik niet geneigd voelde tot humor. Gepaard aan haar besluit om waardiger en beter te zijn dan tevoren, om zich tegen het leven te pantseren met een zekere voldoening in zichzelf, ging de hoop op volkomen bevrijding van wat zij het Dwight Rush-dwangbegrip noemde. Na verloop van tijd had zij deze obsessie overwonnen, want trots en walging van zichzelf deden bij haar dienst als geneesheeren die het eerste verband aanleggen op het slagveld; en hoewel zij een gevoel had alsof zij geamputeerd en met litteekens bedekt was, had zij niettemin haar gevoel van vernedering verloren. Doch haar hart begon nog steeds als zij Dwight Rush ontmoette, sneller te kloppen, en geen wil is sterk genoeg om het terugkeeren van een geestelijk beeld te verhinderen; alleen de tijd kan dit doen vervagen. Doch eerst toen Bro-

derick haar in haar atelier had achtergelaten, alleen en met het gif van den vrees en de jalouzie in haar hart, had zij zichzelf bekend dat zij hem nog steeds liefhad, en hem waarschijnlijk nog jaren lang zou moeten blijven beminnen.

In die ure haatte zij mevrouw Balfame, hoewel zij noch in haar schuld geloofde, noch de lage lust zich voelde bekruipen om den schijn van schuld op haar te helpen laden. En een tijdlang dien avond had zij gehoopt ook Dwight Rush te kunnen haten, zoo vol afkeer en verontwaardiging was zij dat hij een verwelkte vrouw van in de veertig kon verkiezen boven een hoogstaand, mooi meisje als zijzelf.

Doch wederom deed miss Crumley's gevoel voor verhoudingen zich gelden, en bedacht zij dat mannen waren verliefd geworden op nog veel ouder vrouwen dan zijzelf, sedert de wereld begon, en dat sommige van die blijvende hartstochten bijgedragen hadden tot het maken der Geschiedenis. Zij was geen groen dorpsmeisje om verbaasd te staan over de minst gewone phase van de ontwikkelingen van het sexueele vraagstuk. Toen had zij haar tranen den vrijen loop gelaten, want al was ze verstandig genoeg om deze minst vergeeflijke van de informaliteiten der natuur toe te geven, toch kon zij haar met bitterheid en wanhoop betreuren.

Later was haar vrees voor de veiligheid van Rush bovengekomen. Geen oogenblik verdacht zij hem van de misdaad, doch zoo hij er werkelijk in het openbaar van beschuldigd werd, bestond de angstige twijfel of hij wel een alibi zou kunnen bewijzen. Er bestond vrij veel kans dat hij dengeen dien hij in Brooklyn moest spreken, niet gevonden had, . . . zij wist dat hij van plan was geweest in de country-club te dineeren, en er verder den avond door te brengen, . . . of dat hij niet naar Brooklyn was gegaan. En wat was natuurlijker, dan dat hij, het woeste temperament van Balfame kennend, als hij dronken was, zich ergens in den omtrek van het huis zou verbergen om bij de hand te zijn, indien de man geneigd mocht wezen om de vernedering die hij zelf had ondergaan dien middag, op zijn vrouw te wreken? Maar toch was Alys van meening dat het een politieke moord was.

Tot vandaag! Van het oogenblik af, dat zij Mevrouw Balfame het fleschje zag ledigen en omspoelen, was zij ervan overtuigd dat Broderick's gevolgtrekkingen juist waren, en dat de vreeselijke vrouw om de een of andere reden van plan was veranderd en den revolver had gebruikt. Dit was een dommer handeling dan zij van Mevrouw Balfame verwacht zou hebben, want Dave was iemand wiens plotselinge dood weinig verwondering zou baren, en bovendien was Mevrouw Balfame er de vrouw niet naar om een gewoon vergif te bezigen. Haar intimiteit met Dr. Anna zou haar wel op het spoor hebben gebracht van een van die organische dranken, tegenover wier werking de scheikundige analyse machteloos staat. Zijzelf had er wel doktoren over hooren praten.

Toen herinnerde zij zich plotseling de sinistere verandering in het glimlachende gelaat van mevrouw Balfame, dien dag toen zij haar schetste in de Friday Club; zij kwam op dat oogenblik tot de overtuiging, dat mevrouw Balfame toén het plan om te dooden had opgevat.

Maar waarom had zij wijziging in de manier gebracht? Zij gaf het raadsel op. Het stond niet aan haar het op te lossen. Het kon haar ook niet schelen. Het feit was haar genoeg. Deze goede vriendin van haar familie was een vreeselijk wezen, voor wier geestelijk contact zij zelfs terugdeinsde.

Maar dat was niet het probleem waarvoor zijzelf stond. Zonder twijfel zou zij vrijgesproken worden; Alys hoopte dit in elk geval, want zij wenschte niet dat er een dergelijke smet op Elsinore zou rusten, waar zij God dankte te wonen, al zocht zij ook kennis en middelen van bestaan in New York. Om dezelfde reden verlangde zij ook niet dat de schuldige vrouw voor haar schuld zou boeten met zelfs ook maar een korten tijd in de Auburn gevangenis. Doch dit alles had met de kwestie zelf niet te maken. Alys voelde dat zij haar zieleheil zou willen geven om deze driewerf vervloekte vrouw te berooven van den bijstand van Dwight Rush. Indien hij Mevrouw Balfame's voornaamste raadsman was, zou hij haar voortdurend en alleen zien, uren achtereen misschien, want hij moest haar raadplegen, haar raden wat zij al of niet moest zeggen, haar moed schragen en haar troosten. Dit alles was misschien wel niet de plicht van een rechtsgeleerd raadsman, doch onder de gegeven omstandigheden had zij wat hij zou doen nog onderschat. En zelfs al geloofde hij haar schuldig, dan zou hij haar in die intimiteit wel eens des te meer lief kunnen krijgen, niet alleen zou hij diep medelijden met haar voelen, en zich haar natuurlijke beschermer achten, doch hij zou zich met hart en ziel aan de groote zaak wijden en het zou niet lang duren of de zaak en de vrouw werden vereenzelvigd.

Indien Rush er echter van kon overtuigd worden dat de vrouw een moordenaar was, zou hij dan niet weigeren om de zaak te behandelen? Hij was er zeker de man niet naar om een man of vrouw te verdedigen, zoo hij van het begin af aan wist dat zij schuldig waren, doch, als hij er eenmaal inzat, zou hij het doorzetten, het deed er niet toe wat er ook aan het licht kwam. Alys geloofde dat zij hem zou kunnen overtuigen. Zij kon hem de vermoedens van den uitermate scherpzinnigen Broderick mededeelen, en tevens wat zijzelf gezien had. En ook kon zij hem zeggen dat zij zeker wist dat mevrouw Balfame een revolver bezat; zij had dezen acht maanden geleden gezien, toen Balfame hem meebracht uit New York, en zijn vrouw gezegd had hem in de lucht af te schieten, als ze alleen was en iemand hoorde inbreken.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenberg.

„BOERHAAVE-HUIS" EN HERVORMDE KERK TE VOORHOUT.
HERSTELDE ACHTERGEVEL VAN 'T BOERHAAVE-HUIS

„BOERHAAVE-HUIS" EN HERVORMDE KERK TE VOORHOUT BIJ LEIDEN.

WIE met den trein 't station Warmond achter den rug heeft en bijna de halte Voorhout genaderd is, ziet aan zijn linkerzijde een eenvoudig twee verdiepingen hoog heerenhuis in een schilderachtigen tuin, die de aandacht van alle voorbij snorrende reizigers trekt. 't Is het bekende „Boerhaave-huis", aldus genoemd naar den beroemden man, die hier geboren werd en van wien de Faam vertelt, dat zijn reputatie tot zelfs in 't verre Oosten was doorgedrongen: een brief uit 't Hemelsche Rijk, gericht aan „Boerhaave in Europa", bereikte zijn bestemming.

Dit historisch gebouw dient als pastorie der kleine Hervormde gemeente te Voorhout.

Het huis was evenwel in 't laatst der vorige en in 't begin der tegenwoordige eeuw in zoodanigen vervallen toestand, dat, als het etiket „onbewoonbaar verklaarde woning" was aangeslagen, het naar waarde zou zijn geschat.

Het was de finantieel onmacht der Kerkvoogdij, die 't gebouw tot dezen toestand had doen verworven. De Kerkvoogdij had met haar beperkte middelen gedaan, wat zij kon om 't huis ten minste in eenigszins bewoonbaren staat te houden, doch moest daarbij steeds vragen naar den op 't oogenblik goedkoopsten weg. De dringendste herstellingen werden verricht, maar op een wijze, die bij ruimer geldmiddelen zeker niet gevolgd zou zijn. De muur aan de dorpszijde had een groote uitpuilende bocht, de hoofdgevel aan de achterzijde was gescheurd en helde naar binnen, in den gevel aan den spoor kant ontbraken de meeste voegen en aan de voorzijde waren de verschillende muren uit 't lood gezakt. De twee hoofddaken, die 't hoofdgebouw dekten, hadden hun afwatering in een op den zolder liggende zakgoot, die bij winterdag, als de sneeuw het einde versperde, haar water loosde over den opgelapten, op vele plaatsen ingetrapt zolder, die dan als bevoeiingsveld dienst deed. De raamkozijnen waren verteerd, zowat alle maten van vensterglas waren vertegenwoordigd. Waar een naar een buitenmuur hellende zoldering dreigde te bezwijken, was een dunne, nieuwe er over heen gelegd, zonder dat de oude uitgebrosen werd. Kortom, de toestand van het oude gebouw was zoo ellendig mogelijk.

De Kerkvoogdij had gewoekerd met de weinige gelden, die zij aan haar „Boerhaave-huis" kon besteden, maar de tand des tijds was haar op den duur te machtig gebleken. Deze zou een ruïne gemaakt hebben van het geboortehuis van een der meest beroemde mannen van Europa, van 't huis, dat ook tot woning gestrekt had van een Nicolaas Wiltens van de St. James-capelle te Londen en van den beroemden Oriëntalist T. W. J. Juijnbold, hoogleraar te Franeker.

Het Luctor et Emergo der Kerkvoogdij dreigde een vernietigend Luctor et Ementor te worden. De diës ater, waarop tot slooping zou moeten worden overgegaan, naderde met rassche schreden, toen er uitkomst kwam.

Naar aanleiding n.l. van een onwaar bericht in de dagbladen, dat Kerkvoogden besloten hadden het „Boerhaave-huis" te amoveeren, sloegen verschillende personen in den lande de handen ineen om 't historische gebouw in stand te houden en vormden een „Boerhaave Comité" met professor Dr. C. E. van Leersum, hoogleraar in de Geschiedenis der Geneeskunde, te Leiden als voorzitter en Jhr. A. Schimmelpenninck van der Oije van de Poll en Nijenbeek te 's-Gravenhage, een nazaat van Boerhaave, als eerevoorzitter.

Dit Comité bracht wel eenige gelden bijeen, maar geen afdoende hulp. Die zou door den a. s. nieuwen predikant gebracht worden. De predikantsplaats n.l. te Voorhout was vacant en in deze vacature werd beroepen de theologische candidaat B. ter Haar Romenij te Utrecht, die 1 Sept. 1907 zijn intrede deed.

Al heel spoedig had deze jonge man begrepen, dat deze vervallen pastorie geen comfortable woning voor zijn aanstaande jonge vrouw mocht genoemd worden, dat dit kooitje al te ruime tralie-wijden had en al te doorluchtig was.

Met enorme werkkraft toog hij aan den arbeid en had met behulp van de Synode in korten tijd het benoodigde bedrag bijeen om een uitgebreide restauratie aan te durven. De heer Romenij had juist gezien.

Al heeft 't oude „Boerhaave-huis" geen architectonische waarde, als historisch monument heeft het wel degelijk beteekenis. Den Heeren G. C. Bremer, en D. F. Slothouwer, toen architecten aan 't in aanbouw zijnde Hof van Arbitrage, gewoonlijk „Vredespaleis" genoemd, werd opgedragen een verbouwing te ontwerpen, waarbij het karakter van 't bestaande huis als eenvoudig oud landhuis geëerbiedigd moest worden.

In deze opdracht zijn deze bouwkundigen wonderwel geslaagd.

Behalve de geheel nieuw* aangebouwde keuken is de oude romp met de noodige vernieuwingen behouden, maar is voor het tweedakige dak een groot vierkant in de plaats gekomen, als overkapping van een nieuwen zolder. Op dien zolder is een trap aangebracht, die naar een plat dak leidt, van waar men verrukkelijke panorama's kan genieten: de duinenreeks in de verte, bloembollenvelden en groene weilanden rondom. Als men de vriendelijke, niet aan den hoofdweg gelegen heerenhuizing, door een laantje tuschen mooi geschoren hagen genaderd is, staat men voor de hoofddeur tuschen twee vooruitstekende

gebouwtjes, het eene dienstdoende als keuken, het andere bestaande uit twee boven elkander liggende kamertjes boven den ruimen kelder. De muren zijn gedeeltelijk met hout gerabatteerd, terwijl zich in den gevel een in 1872 aangebrachte marmere gedenkplaat bevindt, waarop met vergulde letters staat:

IN DEZE WONING
WERD
HERMAN BOERHAAVE
GEBOREN
31 DECEMBER 1668.

Deze gedenksteen werd met toestemming van de Kerkvoogdij aangebracht en bekostigd door het Comité, dat op initiatief van de afdeling Tilburg der „Maatschappij tot Bevordering van Geneeskunde” in 1872 te Leiden voor het Academisch Ziekenhuis een standbeeld voor den grooten man oprichtte.

De ruime vestibule, prijkkend met een gedenksteen van Jurazandsteen, vermeldend de herstelling van 't gebouw in 1908, heeft een breeden opgang naar de bovenverdieping en is door den bewoner met eenige oude portretten van Herman Boerhaave versierd.

Van de vestibule komt men in de verschillende benedenkamers, die alle de oude, lage kamerhoogte hebben behouden, terwijl salon en studeervertrek voorzien zijn van ouderwetsche kinderbankjes.

De kamers zijn alle praktisch ingericht en verraden den bezoeker, dat hier een man met smaak aan 't woord is, wat vooral bij de studeerkamer met haar ingebouwde boekenkasten uitkomt. (Naar men zegt zou in de tegenwoordige studeerkamer de zoo beroemd geworden professor geboren zijn).

De zeer ruime bovenkamers met hun lage zolderingen zijn slaapkamers met een daaraan verheelde badkamer. Alle kamers, zoowel boven als beneden, zien uit in den tuin. Vooral de vertrekken, aan den hoofd- of achtergevel gelegen, bieden een eenig uitzicht over de nabij gelegen weilanden, doorsneden met spoor- en straatweg, en op de ruïne van Warmond's toren in de verte.

Zoo is het oude, beroemde „Boerhaave-huis”, historisch gebouw als het is, door den ijver en het goede inzicht van den heer B. Ter Haar Romenij, thans predikant te Ginneken, van den ondergang gered, en heeft het zijn bestemming als pastorie behouden, terwijl het aspect van het oude heerenhuis behouden bleef.

Maar al is Boerhaave's-huis thans weer in eere hersteld, het zou goed zijn als Kerkvoogden over een fonds konden beschikken teneinde het gebouw in bruikbaren staat te houden, opdat het later niet weer met ondergang bedreigd worde.

Zou een dusdanig fonds een pium votum moeten blijven?

De aan alle zijden het „Boerhaave-huis” omringende tuin is door den heer Romenij in een lustoord herschapen. Ook hier toonde hij zijn talent. Door studie wist hij al spoedig de eischen der praktijk aan zijn theoretische kennis te toetsen en nu wisselen bloemrijke perken en randen op 't aangenaamst af met smaakvolle, gladgeschoren gazons. Een deel van den 83 Aren grooten tuin is als boomgaard, een ander deel als groententuin aangelegd, terwijl een oude lindeberceau van 57 M. lengte des zomers tegen de felle zonnestralen beschutting biedt, evenals de boschpaden van de als flankering aan den tuin grenzende boschage.

Maar wat bovenal de aandacht van den bezoeker trekt, is dat alles even fleurig staat, gevolg van de juiste aanwending van kunst- en stalmest, dat de vruchtboomen en hunne vruchten bewij-

Foto C. Steenbergh.

IN DEN TUIN VAN HET „BOERHAAVE-HUIS”.

zen, dat Bordeauxsche pap en vangbanden praktische hulpmiddelen zijn tot het bekomen van gave appelen en peren en dat een veelvuldig gebruik van tuinschaar en grasmachine hebben medegewerkt dit plekje tuingrond een zekere vermaardheid te geven in den omtrek

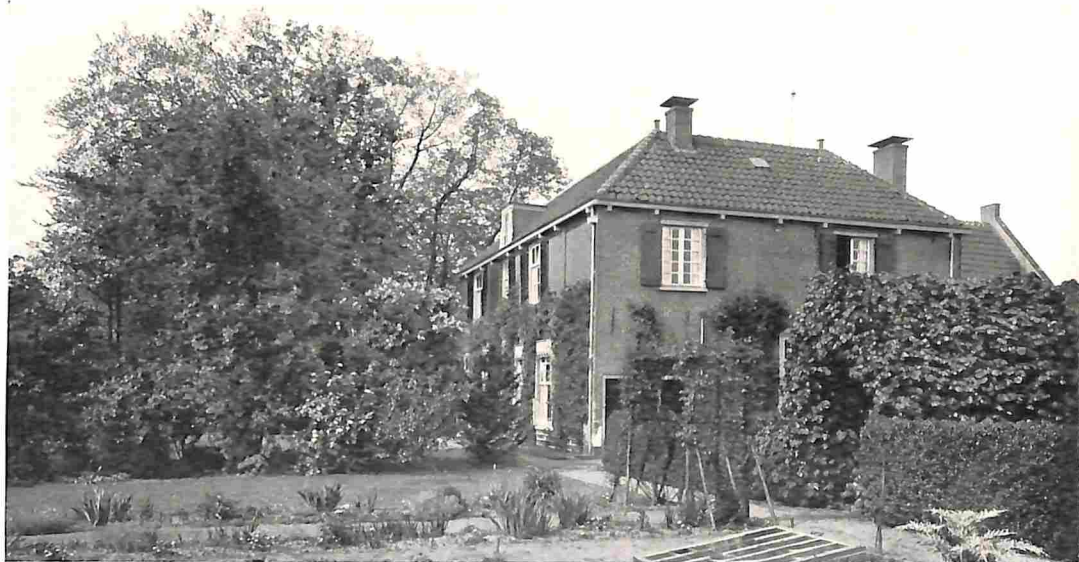

Foto C. Steenbergh.

ZIJGEVEL VAN HET „BOERHAAVE-HUIS”.

en het oude „Boerhaave-huis” een omgeving te schenken, den grooten Voorhouder waardig Over het merkwaardige Hervormde Kerkje tot slot iets in het volgend nummer.

(Slot volgt).

J. VAN DOBBELEN.

Foto C. Steenbergh.

IN DEN TUIN VAN HET „BOERHAAVE-HUIS”.

LENTE.

Nu blikkert op de blaad'ren weer het licht,
En 't is een zonnefeest voor lucht en aarde,
Het is al bloeien in een schoone gaarde,
Weelde voor alle ooren, reuk, gezicht.
Nu houd uw teeder fluisteren gericht
Op liefelijke dingen, overwaarde,
En voor den schat, dien schoonheids voelen gaarde,
Sta dit mijn tastend pogen, dit gedicht.

Veel merelen verkonden weer in 't rond
Met gorgelorgeling hun vreugdeklanken,
En uit hun keeltjes knett'ren tonenspranken,
En sling'ren zich festoend tonenranken,
't Is één verrukking, jubel, zonedanken,
Eén lentehymnus stijgt uit ééne mond.

EDWARD B. KOSTER.

ANDROMEDA POLIFOLIA.

Voor hen, die in de gelegenheid zijn hem te kweken, is de *Andromeda polifolia* een alleraardigst sierheestertje, dat ik met gerustheid durf aanbevelen. Hij vormt een laagblijvend heestertje met verspreid staande lancet- of lijnlancetvormige bladeren, waarvan de randen min of meer naar onder zijn omgebogen. Hun oppervlakte is, zooals de afbeelding aantoon, wit berijpt, waartegen de bruinachtige middennerf aardig afsteekt. De bolvormige, wasachtige bloempjes staan tot kleine schermen aan de toppen der twijgen vereenigd. Niet alleen wanneer hij in bloei staat, doch ook in het najaar maakt hij een prachtig effect, daar zijn blaadjes dan mooi verkleuren.

Jammer is het daarom, dat dit heestertje lang niet overal wil groeien. Het verlangt toch een veenachtigen, volmaakt kalkvrijen grond en een beschaduwde standplaats. Is men in de gelegenheid hem dit te geven of nog beter hem tusschen andere boomen te laten verwilderen, dan zal men zeer veel plezier er van hebben.

De voortplanting geschiedt zeer gemakkelijk door zaden, die dadelijk na het rijpen gezaaid moeten worden of wel door middel van afleggers.

E. Th. W.

DE GLANZENDE
WOLFSMELK VAN
MADAGASCAR.*Euphorbia splendens.*

VROEGER, toen de bloemistrijen nog niet in speciale kulturen haar kracht zochten en wegens haar keur van verschillende planten vaak kleine Hortussen geleken, waren tal van planten algemeen, die thans hoe langer hoe zeldzamer worden. Zulke planten ziet men nu meerendeels alleen nog maar op oude buitens, in botanische tuinen of bij toeval op kweekerijen waar men nog eenige relictten uit den vervlogen tijd heeft aangehouden.

Zulk een plant is o.a. ook de Glanzende Wolfsmelk van Madagascar, in de wetenschap bekend als *Euphorbia splendens*, welke men vroeger bij vrijwel elken bloemist kon vinden, voor wien ze uitnemend materiaal leverde bij het samenstellen der ouderwetse platte bouquetten, waarbij elk bloemetje op een dun stokje werd gebonden. Van vervoegen van bloemen was toenmaals nog weinig sprake, althans niet op zulk een groote schaal als thans, en wyl de bloei van *Euphorbia splendens* hoofdzakelijk in de vroege voorjaarsmaanden met hernieuwde kracht los kwam, was ze voor den ouderwetschen bloemist van veel nut.

Men kweekte haar bij voorkeur tegen een muur in de kassen, waartegen hare buigzame, scherp gestekelde takken breed werden uitgebonden, en als dan zoo'n plant in vollen bloei stond, dan was er moeilijk een bekoorlijker gezicht denkbaar. Hoe levendig herinner ik mij uit dien tijd zulk een uitgebonden *Euphorbia splendens*, in een kas die al vele jaren over zich heen had zien gaan. De plant stond daar tegen een ouden verweerden muur, aan spijkers opgebonden, en tegen dien achtergrond, groen van vocht en ouderdom, stond de *Euphorbia* met een altijd vroolijken tooi van frischgroene blaadjes tusschen de talrijke, scherp-priemvormige stekels,

en helder roode bloempjes. En nu nog, zooveel jaren later, zie ik, telkens als ik die plant hier of daar ontmoet, in den geest weer dat oudbekende, vertrouwelijk beeld uit vroeger jaren, dien verweerden kasmuur met die vriendelijken frisschen en jeugdigen tooi van groene blaadjes en roode bloempjes. Inderdaad, er zijn van die planten die reeds bij eerste kennismaking een onuitwisbaren indruk bij ons achterlaten. Waar dit aan ligt, weet men niet altijd precies. Het kan liggen aan een bepaalde omgeving, aan omstandigheden waaronder wij met haar kennis maakten, of ook aan haar bijzonderen bouw of bloei. Hier zal het wel zijn wegens de tegenstelling van die oude kas met haar eeuwig jeugdigen *Euphorbia*.

Bij de gewijzigde omstandigheden op het gebied van de binderij, waardoor vooral bloemen met lange stelen waarde hebben, heeft deze oude plant hare beteekenis als bloemplant voor bouquetten vrijwel verloren.

Alleen voor het maken van kleine bouquetjes wordt ze nog wel gebruikt, en o.a. in Engeland heeft men veel met de keurige roode bloempjes op, welke daar thans nog gebruikt worden in corsage-bouquetjes, waartoe ze uitnemend geschikt zijn, al levert de kleverigheid der steeltjes misschien wel eenig bezwaar op. Men gebruikt de bloemtuitjes al of niet met een klein takje eraan, hetwelk dan eerst van stekels wordt ontdaan. Om het melksap, dat rijkelijk uit de snijwonden vloeit, te stelpen, doopt men de wonde in warm water. Ook kan men de takjes even laten liggen tot het uitvloeien van melksap heeft opgehouden.

Dit gebruik der bloempjes bepaalt zich hier te lande nog maar enkel tot de bloemisten die toevallig die oude plant hebben aangehouden. Aangekweekt wordt ze hier zelden meer, wyl hare waarde als snijbloem van geen beteekenis meer is. Maar, als sierplant voor kassen en serres, heeft de *Euphorbia splendens* hare volle waarde behouden, en te hopen is het, dat ze als zoodanig weer in eere zal komen. Niets staat daartoe in den weg; de kultuur der plant is zeer gemakkelijk en gaat uitstekend van stekjes die in het voorjaar en in den zomer kunnen gezet worden.

Vóór men de stekjes in de aarde zet, laat men de snijwonden eerst wat opdrogen of doopt deze in houtskoolpoeder. De aanworteling geschiedt vrij vlug, en dan kan men ze een zonnig warm plekje in de kas geven, eerst in een pot en later, als de plant een meter hoog is geworden, desgewenscht in den vollen grond, in een lichte, gematigd-warme kas of serre. De plant verdraagt ook wel eenige schaduw, maar hoe zonniger ze staat, hoe sterker ze wordt en hoe dieper de roode kleur der bloempjes is.

Ik spreek daar van bloempjes, maar dit is botanisch niet geheel juist, wyl de eigenlijke bloempjes der Wolfsmelksoorten uiterst eenvoudig van bouw zijn.

De blaadjes toch, die kleur en leven aan de bloeiwijze geven, zijn geen bloemblaadjes, maar te beschouwen als een gemeenschappelijk omwindsel, als dek- of schutblaadjes, die hier te

samen vergroeid, de eigenlijke bloempjes omsluiten. En dit is wel het merkwaardigste, dat binnen die vergroeide schutblaadjes zich zoowel mannelijke als vrouwelijke bloempjes bevinden.

De mannelijke bloempjes hebben elk slechts een enkelen meeldraad, het eenige vrouwelijke bloempje een enkelen stamper, welke samengesteld is uit een driehokkig vruchtbeginsel en een drietalligen stijl met tweelobbig stempels.

De naam *Euphorbia* werd reeds door *Dioscorides* aan dit geslacht gegeven, en wel ter eere van *Euphorbus* die in het jaar 54 voor Christus lijfarts was van Jubo, Koning van Mauritië, en die het eerst de geneeskrachtige eigenschappen van dit plantengeslacht bekend maakte.

De hier besproken soort, *Euphorbia splendens*, werd benaamd door Professor *Bojer*, die de plant ontdekte op Madagascar, in de provincie Emirne. Bij de inboorlingen aldaar is ze bekend als Soongo-Soongo. Omstreeks 1828 werd ze door *Bojer* naar Engeland ingevoerd.

Professor *William Jackson Hooker*, die de plant bij een gekleurde afbeelding bespreekt in *Curtis's Botanical Magazine*, vermeldt dat hij haar omstreeks 1829 in vollen bloei zag in den tuin van de Londensche Tuinbouwmaatschappij. Er bestaat nog een verwante soort die ook in kassen gekweekt wordt, en wel *Euphorbia Bojeri*. Deze is ook door Prof. *Bojer* van Madagascar ingevoerd en werd door *Hooker* in 1836 beschreven. Deze soort blijft lager als *E. splendens* en groeit ook meer bossig op, terwijl de bloempjes van

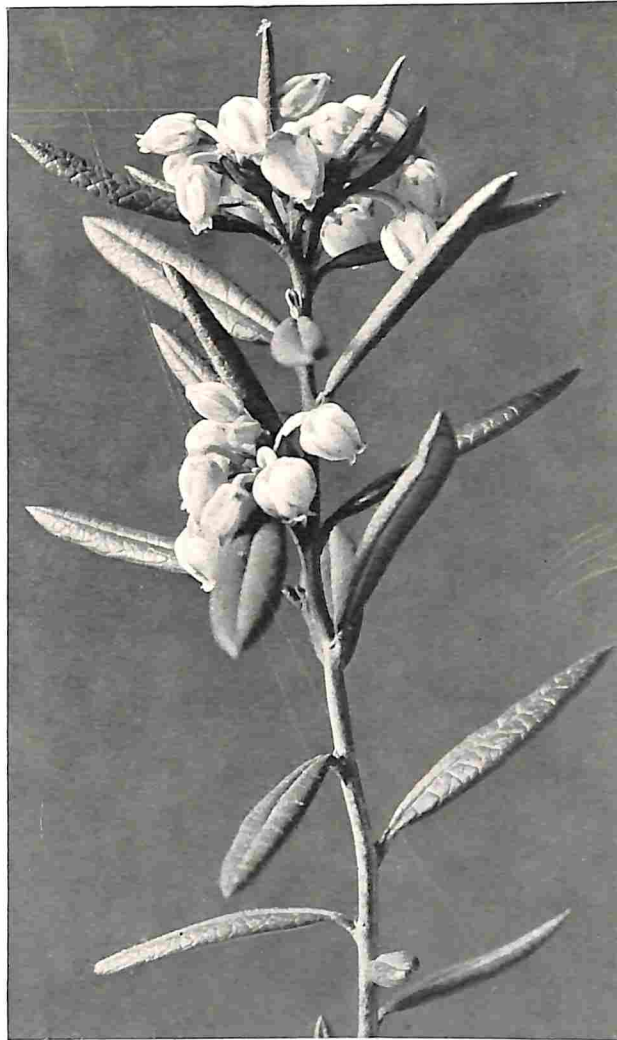

Foto C. Steenbergh.

ANDROMEDA POLIFOLIA.

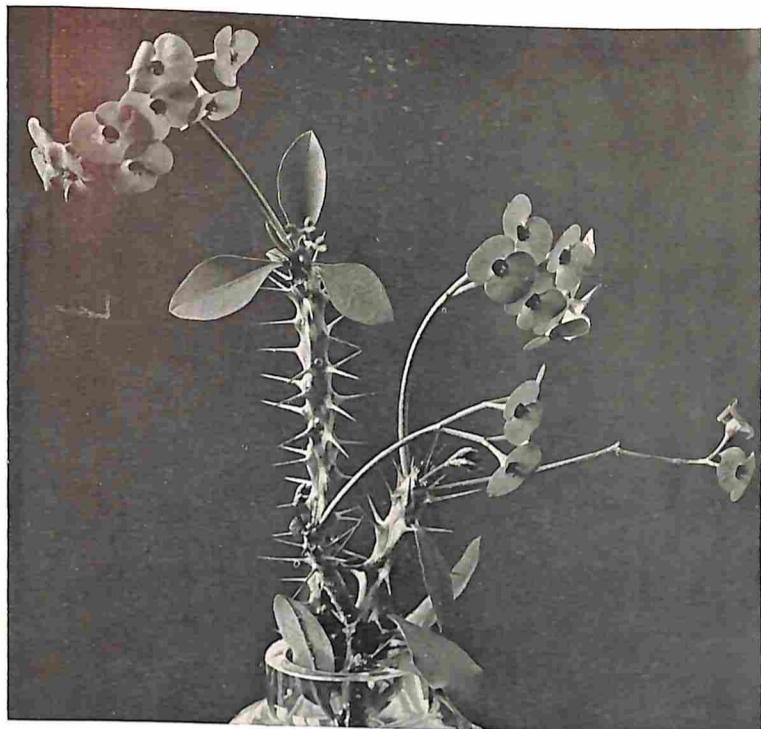

Foto C. Steenbergh.

DE GLANZENDE WOLFSMELK VAN MADAGASCAR.

een dieper roode kleur zijn. De blaadjes, die bij *E. splendens* ovaal zijn en aan de uiteinden der takjes voorkomen, zijn bij *E. Bojeri* meer verkeerd-eivormig. Ook groeien de takken van deze laatste rechter en bossiger op en zijn dunner, terwijl de stekels minder talrijk en aan den voet wat smaller zijn. Daardoor heeft ze voor potplant goede eigenschappen.

Ik wil deze regelen eindigen met den wensch dat de oude *Euphorbia splendens* weer als eertijds tal van serres en kassen zal bewonen, waartoe ze alle gunstige eigenschappen bezit. Ze is bescheiden van behoeften, vereischt weinig ruimte en is zeer decoratief. Dat ze, evenals alle leden van het geslacht *Euphorbia*, een vergiftig melksap bezit, zal, als men dit maar weet, over het algemeen geen bezwaar zijn.

Overneming verboden.

A. J. VAN LAREN.

NIEUWE VENUSSCHOENTJES.

HET kruisen van Orchideeën in het algemeen, in het bijzonder van het geslacht *Cypripedium* deed men vroeger uitsluitend in het buitenland en vooral België en Engeland gaven een navolgingswaardig voorbeeld. Het heeft wel lang geduurd voor dat onze kweekers dit interessante werkje ter hand namen, maar 't is gebeurd en met succes. Men begon met het zaaien van *Cattleyas* en *Cypripediums* op buitenplaatsen en ook kweekers namen het ter hand zonder dat men echter veel resultaten bereikte. Men was er in den regel niet op ingericht: de kassen waren er niet op gebouwd, men miste ervaring en voorlichting.

Langzamerhand is dat anders geworden; tuinbouwtijdschriften gaven eenige leiding en de hier geplaatste afbeelding van nieuwe Venusschoentjes wijst er op dat enkele kweekers den juisten weg hebben ingeslagen. De winner van dit *trio* is de heer L. H. Weijer, „Marksland”, Utrecht. Zij zijn het resultaat van eene kruising tusschen *Cypripedium Clinkaberryanum* × *Cypripedium Archimedes*. De heer Weijer, een goed Orchideeën-kenner was over de resultaten van deze hybridatie zoo tevreden, dat hij ze door eenige leden van de Vastekeuringscommissie liet beoordeelen en deze schonken aan de verscheidenheden „Marksland” en *Lodovici*, de middenste en rechtsche op het plaatje, een certificaat 1° klasse, terwijl de derde, ingeschreven in den burgelijken stand van planten als „*Ultrajectina*”, een getuigschrift van verdienste ontving.

Inderdaad een prachtig resultaat, niet alleen voor dezen verdienstelijken Orchideeënkweker maar ook voor de hybridatie in het algemeen.

Dat het winnen van nieuwe variëteiten een zeer belangwekkend werk is, zal men begrijpen, reden genoeg om er even bij stil te staan.

En de bladeren en de bloemen wijzen erop dat wij hier te doen hebben met eenzaadlobbige planten; de bladeren bij sommige soorten mooi gemarmerd, zijn paralelnervig, terwijl de bloemen uit drietallige kransen opgebouwd zijn. Dat klopt heelemaal niet, hooren wij iemand zeggen, immers de eerste krans van

buitenaf, de sepalen, zijn maar twee in aantal. Zeker, dat is zoo, maar het onderste is vergroeid en bestaat uit twee bladeren: het aan dit tegenovergestelde blad heet vlag en draagt veel tot de schoonheid van de bloem bij.

De binnenste krans voor bloembladeren heeten petalen en van deze drie trekt in het bijzonder onze aandacht het derde onpaarige blad, dat wat kleur en vorm betreft van de andere geheel afwijkt, iets wat op de afbeelding duidelijk te zien is. Het heeft den vorm van een muiltje of schoentje en aan dit orgaan heeft de plant haar naam *Cypripedium* te danken.

De Engelschen spreken van *Lady-slippers*, terwijl de Duitschers dit bloemdeel *Frauenschuh* noemen.

Trekken wij de bloem het schoentje uit, dat er op ingericht is insecten te lokken en vast te houden, dan zien wij het belangrijkste orgaan van de bloem, de stempelzuil, waarop de helmknoppen en de stempel te vinden zijn. Van de meeldraden zijn er slechts twee tot ontwikkeling gekomen, dat is dus nog een meer dan wij in den regel vinden. Van een helm draad is niet veel te zien; alleen wanneer wij de bloem nauwkeurig ontleden zullen wij haar wel vinden. De helmknoppen vinden wij in groeven van de zuil of ze zijn er zijdelings tegen aangedrukt. Er zijn bij het geslacht *Cypripedium* drie stempels die allen geschikt zijn om het stuifmeel tot ontwikkeling te brengen. Geschiedt in de Natuur de bestuiving door insecten, in de kultuur doet het de menschelijke hand en dat is al zeer gemakkelijk.

Dadelijk na de bevruchting verfenst de bloem, terwijl het onderstandig vruchtbeginsel in omvang toeneemt. Met een maand of vier kan de vrucht haar voltooiing bereikt hebben; de kleur wordt lichter en er komt neiging tot openspringen, wat geschiedt door het opdrogen der vruchtbladeren: Er ontstaan spleten en daaruit verspreiden zich de bijzonder fijne zaden.

In den regel worden deze gezaaid op de moederplant. Men doet dit omdat in de compost van deze waarschijnlijk de schimmel aanwezig is, die het teere zaadje moet infecteeren, alvorens het tot ontkieming komt.

Zoodra de jonge plantjes handelbaar zijn, komen zij in kleine potjes, iets grooter dan een vingerhoed en worden verder in een vochtige warme kas opgekweekt.

En dat gaat, zonder tegenspoed, vlug; er zijn voorbeelden, dat achtien maanden na het zaaien, de plant bloeide; er zijn ook voorbeelden dat de winner vier jaar zijn nieuwsgierigheid op de proef zag gesteld. En wat al luchtkasteelen worden er door den zaaier gemaakt, wanneer zich de eerste knoppen vertoonen, die als een levend vraagteken opgroeien. Zelfs het schutblad, waarin de jonge knop beschermd wordt, doet dienst als taxateur. Hoe breeder het is opgebouwd hoe mooier de bloem, zoo redeneert de hybridist. Eindelijk gaat de bloem open, in het eerste stadium doet ze denken aan een jong vogeltje, later aan een grooten vlinder.

* * *

Men stelt groote eischen aan een goede *Cypripedium* bloem; de petalen en sepalen moeten breed gebouwd en mooi van kleur zijn; de houding bepaald ook een deel van de waarde. Een van de goede eigenschappen van deze Venusschoentjes is, dat zij ook als kamerplanten dienst kunnen doen en bij een goede verzorging elk jaar kunnen bloeien.

Cypripediums behooren tot de groep van de terrestrische Orchideeën en deze bezitten niet altijd een schijnknol waarom ze nooit absoluut droog mogen staan; wel kan men ze een viertal weken na den bloei wat minder water geven, om ze in haar zoete rust niet te storen. Beginnen ze weer te groeien, dan mogen ze weer wat meer hebben en tegen het verschijnen van de bloemknoppen krijgen ze een paar malen wat thee van koemest.

Men giet en sproeit bij voorkeur met regenwater dat de temperatuur moet hebben van de plaats waar de dorstige plant staat. Het sproeien doet men bij zonnig weer; tegen den avond moeten de bladeren opgedroogd zijn.

Overneming verboden.

J. K. B.

NIEUWE VENUSSCHOENTJES.

HET ZEGEPRALEND KENNEMERLAND.
HET HUIS TE HEEMSKERK (MARQUETTE) IN ZIJN TEGENWOORDIGEN TOESTAND (VOORZIJD).

HET ZEGEPRALEND KENNEMERLAND.

HET Zegepralend Kennemerland! De schrijver Brouërius van Nidek leefde in een gelukkiger tijd, toen het den enthousiasten compilateur mogelijk was een zoo triomfeerenden titel te vinden voor de verzameling gravures, die den aandachtigen beschouwer rondleids langs de oude kasteelen en statige buitenplaatsen, waar de Amsterdamsche patriciërs in het begin der 18e eeuw hun zomerverblijf hielden. Want al trokken velen naar de Vechtstreek, waarvan Brouërius verhaalt in een ander prentwerk, die Zegepralende Vocht, reeds eerder in dit tijdschrift besproken, niet ieder vondde voeding in het mondane leven, dat daar werd geleid, dat eigenlijk slechts weinig van het wintersche grootstadsleven verschilde, al waren de genoegens dan ook anders. Want evenals tegenwoordig de eene helft der Amsterdamsche menscheit naar Scheveningen en Zandvoort trekt, terwijl de andere liever heil zoekt in Egmond en Bergen, in Eefde en Oisterwijk, zoo bestond er in het begin der 18e eeuw een categorie, die er de voorkeur aan gaf de genoegens van het echte buitenleven der Kennemersche campagne mee te maken. De nu gedempte Wijkermeer was dan ook omringd door talloze buitenplaatsen; zoo hadden in Castricum en Heemskerk vlak bij de uitgestrekte duinenrijen, die het land tegen de daaraangrenzende zee beveiligden, Geelvinck en Rensdorp hun heerlijkheden. Hier bevond men zich op ouden, historischen bodem, in 't vrije land der Kennemers.

Oorspronkelijk werd Kennemerland bewoond door de Kaninefaten, die met de Batavieren niets hadden uit te staan, want toen deze besloten den strijd tegen Rome te aanvaarden, zonden ze gezanten naar de Kennemers, qui consilia sociarent (Tac. Hist. III) „om een verbond te sluiten.” Die onafhankelijkheid bleef nog lang bestaan: Melis Stoke zegt in Diderik II:

Uutgenomen 't recht alleene,
Dat men heet Huuslade in 't gemeene,
In die Graefscap, die men dus noemt
Kinheim, Texele en Maeslant.

Nog vinden we bij Noorddorp, op een kwartier afstand van Heemskerk, een heuvel, die het Huldtooneel wordt genoemd, waar de graven van Holland, als opvolgers van de vroegere hoof-

den der Kaninefaten, tot heeren van Kennemerland werden gehuldigd 1). Eigenaardig is 't zeker, dat dit geen natuurlijke duinheuvel is, maar dat hij reeds in de 9de eeuw en eerder als begraafplaats werd gebezigd, zooals blijkt uit de daar opgegraven voorwerpen, die op lijkverbranding en offeranden uit den Karolingschen tijd wijzen en een Oud-Germaansch en Romeinsch karakter dragen. Op deze eenigszins lugubere plaats, welke echter door geen enkel uiterlijk kenteeken haar oorspronkelijke bestemming verraaft, werden o. a. in 1361 Albrecht van Beieren, in 1418 Jan van Brabant ingehuldigd. De Haarlemsche predikant Ampzing bezong deze historische herinnering op zijne wijze in Lof der stad Haarlem:

Ook ist de pijn waard dien Heuvel na te draven,
En die verheve plaats, alwaer wel-eer de Graven
Tot Heren sijn gehuld, tot Heren sijn gesteld
Van 't Kenmerlands gebied, van 't Kenmerlands geweld.
De Graven moesten ook op desen Heuvel sweren,
Den Bisschop van het Sticht van Uitrecht niet te deren
In sijn gerechtigheid, den Bisschop niet te schaën,
En 't geestelijke recht in alles voor te staan.

Om historische herinneringen behoeven we trouwens niet verlegen te zijn, wanneer we onzen pelgrimstocht door Kennemerland volbrengen. Ieder plaatsje, ieder dorpje, ieder kasteel wekt zelfs bij den meest-verstokten anti-historiograaf nog reminiscenties. Wie b. v. herinnert zich niet, wanneer hij zich naar 't niet ver van Noorddorp gelegen Castricum begeeft, hoe hem in zijn prille jeugd werd verhaald, dat in 1799 de Russen en Engelschen tusschen Bergen en Castricum slag leverden met de Hollanders en Franschen? Men beweert, dat de Fransche generaal Brune toen werd omgekocht om den vijand ongedeerd te laten aftrekken. Van dit geheime verdrag maakt ook Pastoor Bommer, die te Castricum getuige was van 't doortrekken der troepen, melding in zijn dagverhaal over den slag bij Castricum, die 6 October 1799, den eersten dag van de Castricummer kermis, aanving. Maar ditmaal kwam de kudde van pastoor Bommer van een koude kermis thuis, want toen de gevluichte inwoners in hun huizen terugkeerden, vonden ze alles ergerlijk geplunderd. Castricum zag trouwens in de lange eeuwen van zijn bestaan vele krijgsbenden, doch gewoonlijk werd de plaats zelf in vrede gelaten. Dat blijkt o. a. uit het feit, dat de kerk te Castricum, die reeds in 1431 werd gebouwd, ongeschonden bleef bestaan en waarschijnlijk werd er in den Spaanschen tijd nog steeds de Roomsche-Katholieke

1) Afgebeeld in „Buiten” van 21 October 1916.

godsdienst uitgeoefend, want ze werd niet door de Spanjaarden gehavend. De Castricummers waren steeds trouwe aanhangers der regeering; dat bleek o. a. in 1358, toen zij den nieuwbeneden baljuw, den Hoeksche Reinhold van Brederode, reddden uit de hinderlaag, hem door de Kabeljauwen gelegd, omdat deze verontwaardigd waren, dat Albrecht van Beieren het baljuwschap van Kennemerland aan Heer Jan van Bloenstein, een edelman van hun aanhang, had opgezegd. De toenmalige Heer van Castricum had dus in die heftige middeleeuwsche burger-twisten de Hoeksche partij gekozen: de bewoners van Castricum volgden natuurlijk hun heer. Reeds in 1291 vinden we een handvest van Floris V, dat meedeelt, hoe de heer van het slot Castricum of Cronenburg ook heer van Castricum was. Volgens echt middeleeuwsch gebruik moesten de inwoners van Castricum, „elck naer hunne gegoetheit 's jaerlijx aen den heer opbrengen in 't geheel zes-en-negentig Zakken koorn; welk koorn op Kronenburg moet worden gebraght, of anders in gereden gelde betaelt tegens dien prijs van ieder zak zooals dezelve omtrent Paeschen is geldende, welke prijs door oude en nieuwe Schepenen t' elken jare op Paesch maendagh wort vastgesteld, wordende hetzelfde door Schepenen van diegeenen, die in gelt, en niet met koorn betalen, vergadert, hetwelke Pacht-garst-garen genoemd wort.”

Nog in de 18e eeuw kon de ambachtsheer van Castricum verschillende rechten uitoefenen. Hij koos o. a. twee kerkmeesters, twee waerschappen en twee aalmoezeners. Oorspronkelijk stonden Castricum en Heemskerk onder denzelfden heer, in 1340 Heer Wouter van Heemskerk: later kwamen ze aan het geslacht Assendelft, door erfenis aan Renesse, totdat ten slotte in de 18e eeuw de macht van het geld zegevierde, toen het Amsterdamsche patriciersgeslacht Geelvinck met het kasteel ook de heerlijkheid kocht. Aan dit geslacht danken we de uitgave van Het Zegevierend Kennemerland, want aan Lieve Geelvinck, „burgemeester en raet van Amsterdam, bewinthebber der O. I. Maatschappij ter Kamere aldaer” droeg Brouërius zijn werk op.

Na twee afbeeldingen van Castricum zien we dan ook een vervallen, wankel muurtje gegraveerd, dat het treurig overblijfsel is van het eens zoo fiere slot Kronenburg, waarvan Lieve Geelvinck in 1729 eigenaar was. Deze liet een plattegrond maken van de buitenmuren en torens, naar de aanwijzingen van den landmeter Johannes Rollerius. Deze plattegrond laat zien dat we hier met een heel oud middeleeuwsch kasteel te doen hebben, wat trouwens ook uit de bewaard gebleven papieren duidelijk wordt. Reeds in 1124 betaalde Meinard van Castricum de tienden van zijn landen aan de monniken van Egmonds abdy. In 1440 woonde er Hendrik van Kronenburg, een kleinzoon van Graaf Willem IV, die in 1345 bij Stavoren sneuvelde. Zijn zoon Willem noemde het voor het eerst Kronenburg; altijd was de ambachtsheerlijkheid over Castricum aan het slot verbonden. Doch alle grootheid is vergankelijk en zoo verviel dit machtige kasteel geheel. Maar het niet ver van daar gelegen Marquette bestond in Brouërius' dagen nog in al zijn glorie. Wel was er in den loop der eeuwen veel verbouwd, zooals de verschillende afbeeldingen aantonen: waarschijnlijk echter heeft de fantasie den teekenaars wel eens parten gespeeld, want vooral Rademaker, die een prentje in 't Kabinet der Nederlandsche en Kleefsche Outheden graveerde, vergist zich nog wel eens. De tekening van de Leth in 't Zegepralend Kennemerland werd naar de natuur geteekend en zal dus wel 't meest met de waarheid overeenkomen, meer dan die van Schijnvoet in de Schatkamer der Nederlandsche Outheden, die waarschijnlijk gecopieerd werd naar een tekening van Rochman. 't Kasteel was door een zeer breede gracht omgeven en nog van een rondel voorzien, dat echter geheel van zijn bestemming was afgeweken en zeer vredelievend een vijver in zich borg, waaromheen trapsgewijs een oranjerie was aangelegd. Aan de linkerzijde van den ingang bevond zich een torenachtig gebouwtje, dat sinds 1555 als huiskapel werd gebruikt. Maar 't hoofdgebouw is reeds heel wat ouder: in 1249 werd 't door Willem II, graaf van Holland gebouwd als een burcht tegen zijn aartsvijanden de Westfriezen. Als slotvoogd werd Gerrit van Heemskerk aangesteld onder voorwaarde, dat hij de Westfriezen voortdurend in vreeze en beven voor het grafelijk gezag moest houden: daarvoor kreeg hij jaarlijks drie honderd pond, terwijl hij tevens tot baljuw van Kennemerland werd benoemd, om, wanneer het noodig was de Kennemers te wapen te kunnen roepen. Reeds eerder schijnt er ongeveer terzelfder plaatse een burcht te hebben bestaan, die naderhand door een onderaardschen gang met het huis Marquette werd verbonden. Nog in de 18e eeuw bestond die gang, doch hij deelde het lot van alle geheimzinnige middeleeuwsche verbindingswegen: op vele plaatsen vervallen was hij absoluut onbruikbaar geworden.

In de dagen van Brouërius bestond deze gang nog, maar het mysterie, dat onze fantasie aan onderaardsche gangen pleegt te verbinden, was verdwenen, daar ze vol lag met puin en op verschillende plaatsen was ingestort. Dat valt niet te verwonderen, wanneer we lezen, hoe vaak het huis een belegering heeft moeten doorstaan. In 1358 b.v. vluchtten de Kabeljauwen, nadat ze een aanslag hadden gedaan op het leven van

den pas-benoemden baljuw van Kennemerland, Reinout van Brederode, naar den slotvoogd Wouter van Heemskerk. Deze, een minder getrouw aanhanger van den landsheer dan zijn voorvader, weigerde de schuldige uit te leveren, waarna de veldheer van Hertog Albrecht van Beieren, Dirk van Polanen het beleg voor de sterke muren van het slot sloeg. Elf weken hield de bezetting stand: toen moesten ze zich, door hongersnood gedwongen, overgeven. Bijna honderd jaar later, in 1426, vernielden de Kennemers het opnieuw, toen ze onder aanvoering van Willem Nagel optrokken, om wraak te nemen over het feit, dat de inwoners van Haarlem eenigen tijd tevoren de sloten van Brederode, Heemstede en Assendelft hadden verwoest.

Maar nog steeds bleef er genoeg over, om 't weer op te bouwen: de eeuwen door was het huis Heemskerk, zooals 't oorspronkelijk werd genoemd, het voornaamste kasteel in den omtrek. 't Werd pas in 1612 't huis Marquette, toen Daniël de Hertaing, Luitenant-Generaal in dienst van 't „Vrije Nederland”, dit landgoed kocht bij het sluiten van het twaalfjarig bestand: hij noemde 't zoo naar de heerlijkheid, die hij tot dien tijd in Henegouwen had bezeten, maar had verkocht. Zoo kwam dit oud-Hollandsche huis aan zijn Franschen naam.

Deze de Hertaing stond in een bijzonder goed blaadje bij de Staten: want niet alleen, dat ze hem toestonden een alouden naam te doen verdwijnen, Ampzing herinnert ons

Hoe dat het is begift van onze Heeren Staten

Met maght en met geweld, met h a l s r e c h t, als men zeit,
Zoo iemant strafbaer waer in zijne Heerlikheit.

Daniël was de eerste der Hertaings, die als aanvoerder der Waalsche voetknechten zich ter beschikking der Staten had gesteld. Zijn militaristische neigingen, die in de 17e eeuw nog een andere beteekenis dan thans hadden, vinden we weer bij zijn nakomelingen. Doch al brachten ze hem eer en aanzien, het mocht zijn zoon Maximiliaen, ritmeester in dienst der Staten, niet gelukken krijgsmansroem aan maatschappelijk voordeel te verbinden. Reeds in 1665 was hij genoodzaakt Marquette te verkoopen aan Petronella, Baronesse van Wassenaer van Duvendoerde. In 1717 werd Mr. Joachim Rendorp, die door Brouërius als slotheer wordt geprezen, door aankoop bezitter van kasteel en heerlijkheid: hij maakte er waarlijk een lustslot van met de kwistige hand van den rijken Amsterdamschen patriciër, wien 't echter niet steeds gelukte de eigenschappen van grand seigneur en parvenu in één persoon te verenigen. Dit gebrek wordt hem echter gaarne vergeven door den dankbaren Brouërius, die getuigt, dat onder van Rendorps beheer Marquette inderdaad waard was bezongen te worden als

't Zegenrijk Marquet, juweel der heerlijkheden,
Wel waerdigh dat Hertaing zijn Vlaemsche heerlijkheit
Hier quam verplanten, u met haren naam bekleeden,
Wiens luister door uw glans verrijkt is en verspreit.

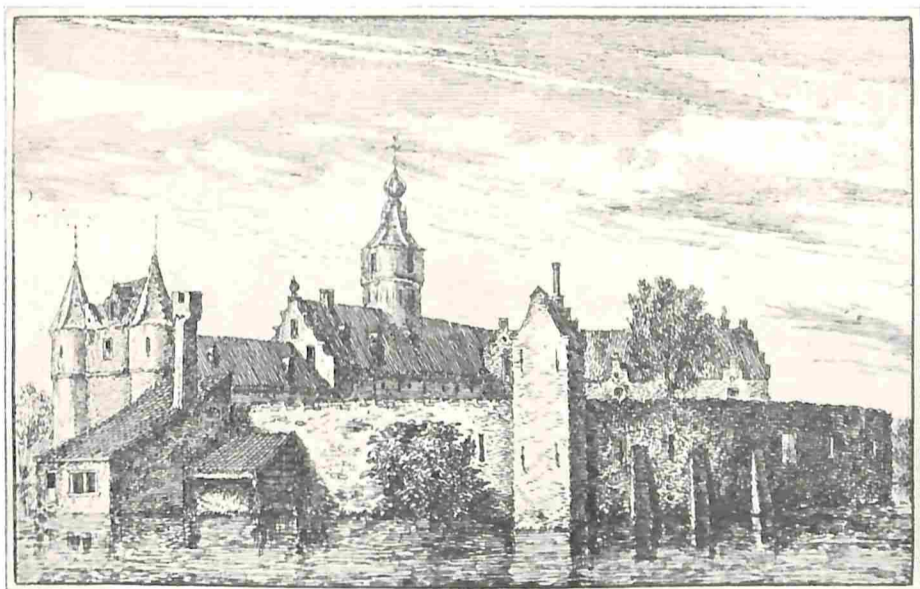
(Wordt vervolgd).

RO VAN OVEN.

TROPISCHE ZINNE-BEELDEN.

(Vervolg).

A ANZIET, bij den aanvang van den broederkrijg, het optrekken van het geduchte leger der Pandawa's, het leger dat optrekt voor den Brata-joeda. Waar is ooit krachtiger en zinvoller de dageraad geschilderd, de dageraad van den fellen Tropischen zonnedag: „Des morgens vroeg rukt men uit de stad van Wirata, met luidruchtig gedruis te velde. De menigte des volks met zijn schitterenden krijgscos vertoont zich als een landschap door de opgaande zon

Het HUIS te HEEMSKERK 1630.

HET ZEGEPRALEND KENNEMERLAND.

HET HUIS TE HEEMSKERK MET HET RONDEEL IN DE 17DE EEUW.

Naar de gravure van A. Rademaker.

beschenen, de zon die met haar stralen alles met een gloeiende tint overdekt. Overal straalt het en flikkert en fonkelt het; de glans van het krijgsheir schiet in het rond als de kleuren des regenboogs; het geschitter der juweelen wagens, samenvloeiend met de wapperende vlaggen en vaandels; de wapenpraal des heirs, is den gloed van duizend brandende bergen gelijk. Alom verspreidt zich, als gezaaid over den grond een regen van bloemen door God Endra uitgestort. Zijn hemelhof weergalmt van het gejuich der djawata's: „Triomf! triomf! wij schenken u de overwinning in den oorlog, de zege in den Brata-joeda.” En overal walmen op wolken van geur, de geuren der djawata's.”

Maar! weldra komen nu, ^{* * *} *gelijk wolken*, de tegenstanders, de Korawa-benden, het fonkelende Pandawa-leger tegemoet. Het is of de lucht betreft bij het oprukken der vijandelijke strijdmachten! „Vòòr allen uit spoedt zich de wagen van Karna, zoon van den Zonnegod, op zijn juweelen wagen blinkend, vlamvend en lichtend als de zon, wanneer zij, lichtstralen in het rond spreidend, zich boven het gebergte verheft. Zijn kroon fonkert van edele gesteenten!” Zijn pijlen zijn het giftige principe van de stralen der gloeiende Tropenzon.

Karna en Ardjoena zijn de twee geweldige tegenstanders. Ardjoena, de lieveling der Javanen, zal overwinnaar blijven; zijn pijlen, de regenstralen, de zich verduizendvoudigende pijlen van Ardjoena, zullen weldra het zwerk doorgonzen en die van Karna blusschen, uiteendrijven en vernietigen. Deze beroemde tweekamp tusschen Ardjoena en Karna is het hoogtepunt van het geweldige Tropische onweer: „De blikken der beide edelen ontmoeten elkaar; beiden zijn vol schoonheid en elkaar gelijk, alsof ze waren afgewogen tot het tweegevecht. In het noorden en in het zuiden staakt men den strijd; allen nemen als toeschouwers aan het tweegevecht deel. Beiden waren toonbeelden van bevalligheid. Wanneer men ze aanzag, was het of zij alle bekoorlijkheden der aarde zouden te niet doen, en de wereld met de hunne vervullen. Weldra ontwikkelen zij hunne krachten, en beiden lossen hunne pijlen. Onafgebroken komen de bovennatuurlijke wapenen te voorschijn, en vervullen de ruimte, en stooten op elkaar in de lucht. Ruischend storten ze oopen in den strijd, de honderduizenden schichten. Aan alle kanten klettert het op elkaar, terwijl zij elkaar vervolgen; in zwermen saamgepakt, dwarlen de pijlen dooreen. De goden, die den strijd aanschouwen, worden beangst en verlegen, en wijken als zwaluwen voor de pijlen uiteen. Eensklaps wordt door vorst Karna een stormpijl gelost, die wijd en zijd de pijlen van den tegenstander voor zich uitdrijft. Als met een bezem weggevaagd, storten al de pijlen in zee, die kookt van de menigte van wapenen. Ziedend woelt de oceaan door de hitte der schichten, die bij miljoenen en tien-miljoenen er in vallen. De visschen sterven in menigte.

Aanhoudend te voorschijn komend, verspreidt zich het pijlen-

Foto C. Steenbergh.

HET ZEGEPRALEND KENNEMERLAND.
BIJ DEN KERKTOREN VAN HEEMSKERK.

heir wijd en zijd in het rond. Bij honderdduizenden ontwikkelen ze zich in alle mogelijke gedaanten. Van wat de aarde bevat, van al de bewoners der zee, van het wild des wouds, ontbreekt er niet één. Wat zich op de bergen in ravijnen en holen ophoudt, het is al voltallig bijeen; als vogels van alle soorten vertoonen zich de pijlen; om niet te spreken van de steenen en bergen, de slangen en draken, de stormen en windvlagen. In allerlei vormen vervullen zij het oorlogsveld. Opnieuw schudt de boog: vorst Karna spant zijne uiterste krachten in, en ditya's en raksasa's, dioe's boeta's wil's en andja-andja's stroomen in menigte naar buiten. De andja-andja is een dwergachtige boeta, van de grootte van een jonggeboren kind, maar van monsterlijke gedaante. In dichte drommen volgen zij elkaar; schrikbarend is de aanblik van het talloos heir der gedrochten, sommigen slechts uit beenen en voeten bestaande, anderen slechts uit rompen zonder hoofd; dezen komen te voorschijn als hoofden zonder hals, genen vertoonen alleen den hals, de bovenarmen of de handpalmen. Als wolken van rook komen zij in gesloten drommen op den vijand af. Ardjoena spant den Bramastra, het machtige werptuig; haastig legt hij aan; de boog dondert los en knetterend komt het vuur te voorschijn. Ruischende wind- en stormvlagen voert het met zich, en met luid geraas ploffen de bergen van vuur neder. Duizendmaal tienduizend bergen van vuur komen opdagen; nog vier-, nog zevenmaal honderdduizend volgen van achter, en verdelgen den vijand. De wangedrochten worden bij menigte verbrand, en luide verheft zich het vreugdgejuich der Pandawa's. Zelfs de djawata's geraken in de uiterste verwarring, en wijken ontsteld op een afstand. Zonder ophouden stroomt het vuur uit den boog; zwermend ontsnapt het geschut in saamgepakte groepen, die straks in bergen veranderen. Bij honderdduizenden komen de vuurbergen opdagen; en nog volgt van achter een onafgebroken reeks. Met donderend geraas, als de lava van duizend, van honderdduizend bergen, barst de vuurstream los. Inderdaad, het was allerverschrikkelijkst! Al de soorten van gedrochten vergaan in den brand; door het vuur overvallen, worden zij tot den laatsten verdelgd. In alle richtingen vervolgen hen de bergen van vuur, tot er geen enkele over is van Karna's tooverschepselen. Nog wint het vuur steeds veld, en vervult het woud en de ravijnen en alle plaatsen, waar zij zich verschuilen; het stijgt op in de lucht, en verheft zich tot den hemel. De hemel geraakt in opschudding door het vuur. De déwa's naderen de strijders met luid misbaar. „Houdt op” roepen zij tot Ardjoena en Karna, „houdt op, kampvechters. Laat onverwijld die wapenen rusten! Doet gij het niet op staanden voet, dan zult gij den toorn van Hjang Goeroe niet ontgaan: hij zal nederkomen en u zijn gramschap doen gevoelen: zijn vloek zal u beiden treffen, dewijl gij er op uit zijt om de wereld te vernielen. Derhalve mijne zonen, komt, laat aanstonds uw woede varen en houdt haar in toom!” De twee strijders komen tot bedaren en werpen al het vuur en de tooverwapenen weg. Terstond naderen zij elkaar en bij het samenstooten der beide wagens bijten de paarden elkaar. Beiden leggen hun pijlen aan, maar één voor één: het waren nu geen wonderpijlen meer. Van weerskanten schieten zij, maar beiden missen hun doel. De wagens wenden en zwenken door de bekwaamheid der menners, die tevens den strijd besturen. Al draaiend en keurend golven ze op en neder terwijl de paarden bijten en brieschen, en overeind staande, elkaar gelijktijdig met de voorpooten slaan. De een zwenkt rechts, de ander links om; in het draaien sluiten zij zich kringsgewijze aaneen en stooten op elkander onder het afschieten van pijlen. Weder wijkend en zwenkend stooten de wagens met de zijden tegen elkander; nu keeren zij elkaar de flank, dan den rug toe, terwijl ze gelijktijdig omzien; straks staan ze weer tegenover elkander in de juweelen wagens en zenden elkaar hun pijlen toe.

Vorst Karna legt zijn boog aan, Sang dwitia, d.i. den uitmuntenden. Bijna was het schot afgegaan, toen een draak, als een berg zoo groot, de slang Arda-walika, vòòr hem verscheen, en zacht tot hem sprak: „O Vorst van Awangga, laat uw pijl rusten! Ik wil wraak nemen op Ardjoena: daarom kom ik u te hulp in den strijd. Ik ben Arda-walika!” Als Karna de woorden van Arda-walika hoorde, sprak hij op barschen toon: „Weg van hier! doe elders wat gij verlangt! Wilt gij u wreken, kom mij daarom niet storen in den strijd! Ik heb u immers niet geroepen om mij in den strijd te ondersteunen! Wat gij ook wilt, doe het ergens anders met uw vijand af, maar kom niet in mijn nabijheid om uw woorden te volbrengen!” Arda-walika gaat, en vol woede, met gapenden muil, een stroom van venijn uitspuitend, nadert hij om naar Ardjoena te bijten.

Kresna roept Ardjoena toe: „Pas op, daar komt uw oude vijand Arda-walika, wiens vader gij gedood hebt. Hij wil zich op u wreken; maar wees hem voor, dien Arda-walika! Het is geen schande in den strijd tegen een slang het eerst den pijl af te schieten.” Arda-walika breidt zich uit. Zijn hoofd wordt een berg gelijk; als een spelonk vertoont zich de opgesperde muil; de slagstanden bliksemen en al blazend spuwt hij als een regen van venijn. Fluks spant Ardjoena zijn boog, de pijl ontsnapt, en treft hem in den strot. Juist wilde hij bijten, toen de schicht hem te gemoet kwam. Doodelijk getroffen stort hij ter aarde, nederploffend als een berg. Verbazing en schrik vervulde al het volk bij het aanschouwen van den strijd; met vreugde zien zij, dat Arda-walika in zijn val gesneuveld is. Inmiddels spant Karna den boog met den pijl Widjaja-danoë, den voleindiger. Op den hals van Ardjoena is het wapen gericht. Nauwkeurig heeft hij aangelegd, en is gereed, om het af te schieten. Maar op hetzelfde oogenblik, dat de pijl wordt

losgelaten, geeft Salja, vorst van Mandraka, die den wagen bestuurt, een ruk aan de teugels, zoodat de paarden zich bewegen, en de wagen achterover wipt. De vlucht van den pijl verandert van richting, en wijkt naar omhoog. Daardoor mist hij den hals, en komt op de kroon terecht. Zij wordt aan stukken van het hoofd geslingerd en Ardjoena's hoofdhaar gaat los. Toen Karna zag, dat hij Ardjoena's hals gemist had, streek hij zich vol verbazing en spijt over de borst, en riep driftig uit: „Wat mag het zijn dat mijn schot heeft doen falen? dat Ardjoena niet in den hals getroffen is door mijn schicht?” Hij had niet bemerkt, dat de vorst van Mandraka, zijn wagenmenner, op hetzelfde oogenblik aan de teugels getrokken had, waardoor de wagen verwrikt, de pijl van het doel afgeleid, en in stede van den hals te treffen, bovenwaarts was uitgeweken, zoodat de kroon geraakt werd.

Karna ontstelde, toen hij zag, dat Ardjoena's kroon getroffen werd. Maar deze brengt schielijk het haar bijeen, maakt de losgerukte wrong weder op, herstelt de kroon, en zet haar op het hoofd. Daarop spant hij vol drift zijn boog, en legt hem op het nauwkeurigst aan. De pijl vliegt heen, en treft zijn doel: het goddelijk wapen schiet raak, de pooten der paarden worden afgerukt, en Karna's wagen buigt voorover. Terstond lost deze een pijl, die andermaal Ardjoena's haarwring treft. Nu nadert deze in hevigen toorn, grijpt ijlings zijn Pasoe-pati, en legt hem aan, terwijl hij luidkeels uitroept: „O verachtelijke, lage ellendeling, thans zijt ge uw verderf nabij. Zoo ge het leven behouden wilt, werp u aanstonds met het aangezicht op mijn voeten: wellicht dat ik u dan nog lijfsгенade schenk!”

Tegelijk doet Ardjoena zijn wagen nader komen en roept overluid: „Zie, daar komt Pasoe-pati, en treft u in den strot!” Op hetzelfde oogenblik legt ook Karna aan, insgelijk een beslissenden pijl, den Widjaja-danoe. Nog is hij bezig met inwendige beden het wapen te bezweren, als hij wordt voorgekomen door den schicht die hem treft. Onder het spannen van zijn boog, te midden van zijn gebed, treft hem de neerkomende Pasoe-pati, en schiet hem den hals af. Hij valt, en ligt uitgestrekt in den wagen neder. In waarheid, Karna was een uitnemend krijgsman! Hij sneeft, zonder van de plaats te wijken, en ligt uitgestrekt in den juweelen wagen neer. De Pandawa-benden verheffen luide zegekreten, en zetten den vijand na. De Korawa's ontvlieden het slagveld; zij stuiven uiteen, en verstrooien zich wijd en zijd, voortgejaagd en in het nauw gedreven door de vervolgende Pandawa-benden. In verwarde vlucht zoeken de Karawa's zich wijkplaatsen, en schuilen weg in bosschen en ravijnen, huiveren van rade-looze vrees....”

(Wordt vervolgd).

TROPICUS.

HET AMERIKAAN- SCHE DUEL.

DOOR EWALD GERHARD SEELIGER.

(28) (Geautoriseerde Vertaling).

PATRICK Peppercorn sloofde zich intuschen met de steeds onverzettelijker wordende „Free Love” af, die zich door zijn bemoeiingen steeds dieper in de slikbank vastwerkte. Door het goede leventje aan boord nam hij elken dag een half pond toe.

„Jongen, je wordt dik!” merkte oom Sam op, hem kritisch monsterend. „Je moet wat meer beweging nemen”.

„Nog meer?” vroeg Patrick Peppercorn verbaasd en kroop weer in de machinekamer.

„Geef het toch op!” drong oom Sam bij hem aan, toen zij op een avond achter de flesch zaten. „Help me liever visschen, dat brengt wat op tafel. Maar bij jouw werk vliegt het geld den schoorsteen uit”.

„Ik moet het winnen!” bromde Patrick Peppercorn. „Maar je hebt al gewonnen!” lachte oom Sam goedgehumeurd.

„De „Free Love” is van haar plaats geraakt”.

„Dat telt niet!” weerde Patrick Peppercorn af. „Ik tel je het geld op de tafel uit, als je eindelijk er mee uitscheidt!” sloeg oom Sam voor.

„Leg het maar neer!” lachte Patrick Peppercorn. „Ik moet morgen toch naar Tampa over, om kolen te halen. En met de olie raakt 't ook op een eind”.

Sam Shuttlecock hield het geld in zijn zak en Patrick Pepper-

Foto C. Steenbergh.

HET ZEGEPRALEND KENNE- MERLAND.

GRAFZUILOPHET KERKHOF VAN
HEEMSKERK, OPGERICHT IN 1579
DOOR DEN SCHILDER MAERTEN
VAN HEEMSKERCK TER NAGE-
DACHTENIS VAN ZIJN VADER.

corn voer den volgenden ochtend met Josua en Benjamin naar Tampa. Zij snelden naar het postkantoor, om de voor oom Sam ingekomen zendingen te halen, terwijl Patrick Peppercorn kolen en olie bestelde en een kleine wandeling door de stad maakte, om zijn beenen aan wat beweging te wennen. In den Monopol-Bar nam hij een whisky zonder soda.

Zoo verfrist, met zijn hoed op één oor, stapte hij de stad door, om de mededeelingen van het bureau „Argus” van de post te halen.

Voor het postkantoor geraakte hij tusschen een troepje jonge meisjes, en onder deze meisjes was Gladys.

Hij bleef staan en fixeerde haar scherp. Zij werd vuurrood, keerde zich dadelijk om en kon zijn hoffelijken groet, waartoe hij na enkele seconden nadenken besloten had, niet meer bemerken. Zij was hem zeker ook niet dankbaar geweest, als zij hem gemerkt had.

Patrick Peppercorn beschouwde dit als een uitnoodiging, haar te volgen. Ze voelde het instinctmatig en richtte zich naar de andere zijde van de straat, die in hellen zonneschijn lag.

Patrick Peppercorn naderde haar steeds dichter. Gladys liep zeer vlug, om hem te ontkomen, maar haar voeten werden plotseling zoo zwaar als lood. Zij ging wankelend een hoek om, in een zeer stille zonnige zijstraat en bleef daar uitgeput, tegen een muur leunend, staan.

„Tom!” steunde ze, en wachtte hem met angstig opengesperde oogen af.

„Gladys!” riep hij, greep naar haar slap neerhangende hand en drukte er een hartelijke kus op. „Eindelijk zie ik je dan weer. Hoe is 't al dien tijd met je gegaan?”

„Tom!” zuchtte ze, haar oogen met haar rechter hand bedekkend. „Ik dacht, dat je in de gevangenis zat!”

„In de gevangenis?” lachte hij vroolijk. „Waarom niet? Ha, dat heeft Nathanael je zeker wijs gemaakt”.

„Hij zei, dat je twee vrouwen hebt!” knikte zij krachteloos, liet haar hand zinken en waagde het reeds, van ter zijde een schuwen blik op hem te werpen. „Hij zei, dat je wissels vervalscht hebt en je aan verduisteringen hebt schuldig gemaakt”.

„Ik zal weldra een moord op mijn geweten hebben!” riep Patrick Peppercorn, zijn gebalde vuisten omhoog heffende. „En het slachtoffer van dezen moord zal Nathanael Mobson heeten, als hij voortgaat met zoo te liegen”.

„Dan kom je in de gevangenis!” zei ze beangst. „Natuurlijk!” knikte hij grimmig. „Maar ik heb dan het aangename gevoel, de wereld van den grootsten leugenaar bevrijd te hebben”.

„Hij heeft dus gelogen?” riep zij, zichtbaar opgelucht.

„Ik zou kunnen zeggen, dat hij zich vergist heeft!” sprak Patrick Peppercorn goedig. „Maar bij Nathanael Mobson is dat uitgesloten. Hij heeft zich al die leugens gewoonweg uit zijn vingers gezogen, zoowaar ik Tom Fleitman heet. Hij maakt er een beroep van, iemands goeden naam te bekladden. Laat hij me niet nog eens onder de vingers komen”.

„Heb je ook werkelijk niet twee vrouwen, Tom?” vroeg zij aarzelend.

„Kijk me in de oogen, Gladys!” sprak hij, het hoofd in den nek werpend. „En je zult zien, hoe een virtuoos van het goede geweten er uitziet”.

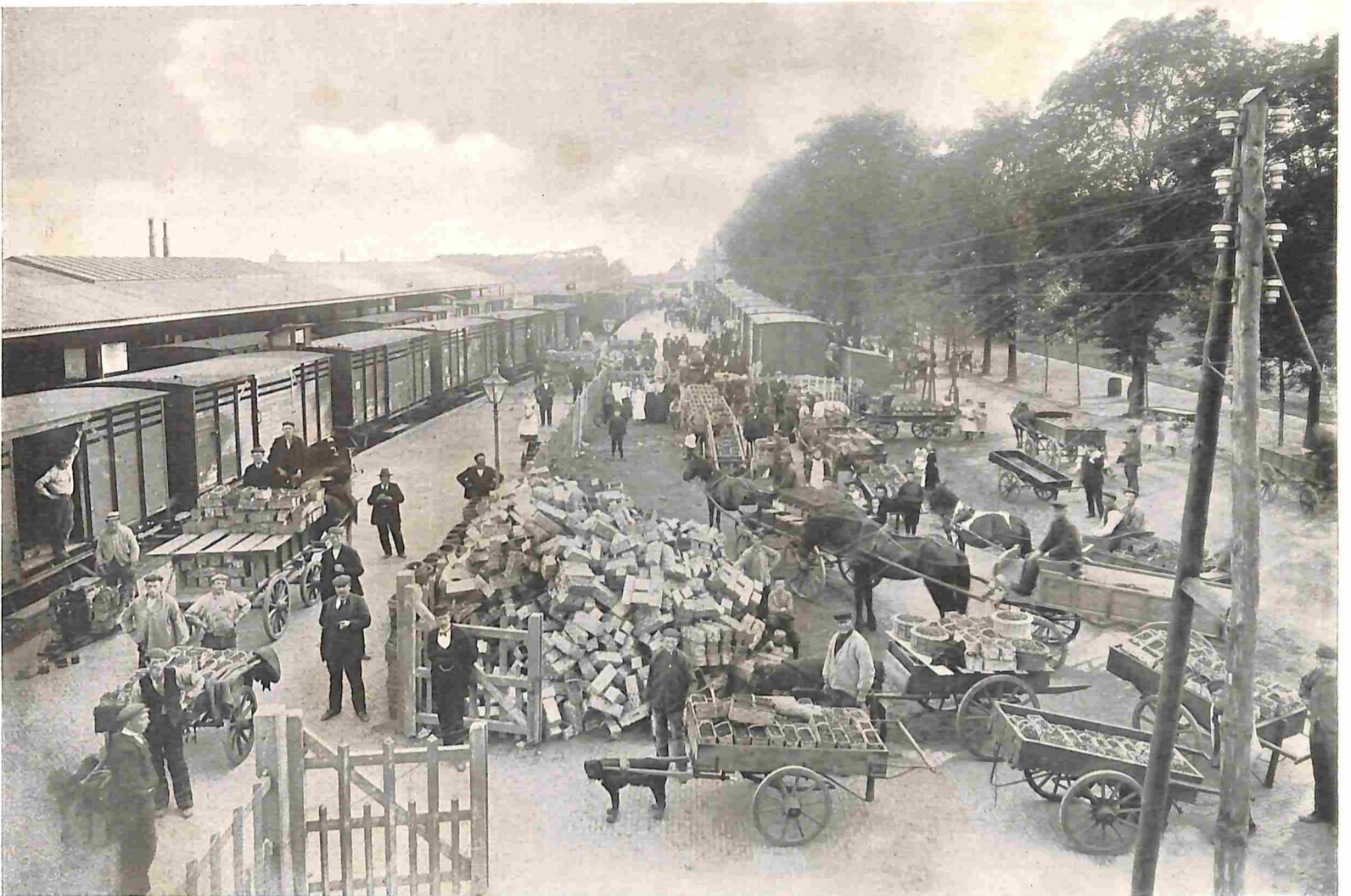
„Vergeef me, dat ik Nathanael geloofd heb!” smeekte ze met neergeslagen oogen. „Alle omstandigheden spraken tegen je. Hij zei, dat je je onder een valschen naam in Chicago opgehouden hebt”.

„Ja, ja, dat weet ik al!” knikte hij. „Als Patrick Peppercorn. Ik heb met Nathanael al afgerekend, aan boord van de „Free Love”. Maar hij zal natuurlijk wel oppassen, je naar waarheid te vertellen wat daar gebeurd is. Het zal het beste zijn, dat je hem niet meer ontvangt. Want hij is in staat, alle omstandigheden weer zoo te verdraaien, dat ze tegen mij spreken”.

„Neen!” verzekerde zij, hem de hand drukkend. „Nooit zal ik meer aan je twijfelen, Tom! Nooit meer!”

Het werd Patrick Peppercorn vreemd te moede. Het hielp hem niet veel, dat hij zeer levendig aan Maggie dacht. Zijn bloed stroomde nog altijd sneller dan dat van Tom Fleitman. Hij breidde zijn armen uit en wilde Gladys omhelzen. Maar dat was meer dan zij ook maar had durven hopen. Zij verweerde zich zoo krachtig tegen deze al te groote intimiteit, dat hij het niet eens tot een kus bracht.

Sterk afgekoeld deed hij een stap achterwaarts.

HET TRANSPORT DER AARDBEIEN AAN HET STATION TE BEVERWIJK.

Zij is veel mooier dan Maggie, maar ze heeft voor mij niet genoeg temperament! dacht Patrick Peppercorn.

„Tom!” zei ze hijgend. „Ik smeeek je, laat dat. Ik kan anders niet meer met je alleen zijn. Laat ons vrienden blijven tot wij meer voor elkaar kunnen zijn”.

„Wanneer zal dat zijn?” vroeg hij lakoniek.

„Mr. Shuttlecock!” zei ze, de oogen neerslaande.

„Jawel, oom Sam!” riep hij. „Die beroerde oom met zijn vrije liefde”.

„Ja!” knikte zij en staarde peinzend voor zich uit. „Het is ellendig. Maar ten slotte zal je toch met hem rekening moeten houden. Of heb je werkelijk van de erfenis afstand gedaan?”

„Dat geldt niet!” riep hij kortaf.

„En wat zegt Mr. Shuttlecock?” vroeg zij in spanning.

„Oom Sam?” vroeg hij verbaasd. „Die weet er niets van”.

„Weet hij er niets van?” vroeg zij verwonderd.

„Of hij is het vergeten!” riep Patrick Peppercorn, zich met een koenen sprong uit de moeilijkheid reddende. „In elk geval doet hij, of hij van niets weet”.

„Hoe lang ben je al aan boord van de Free Love?” vroeg zij argwanend.

„Sinds ik Key West verlaten heb”.

„Nathanael zei, dat je met drie dames uit Chicago op reis gegaan bent”.

„Ik zal Nathanael toch nog moeten vermoorden”, siste Patrick Peppercorn door zijn tanden. „Aan een tafeltje in de restauratie-wagen zaten inderdaad drie dames en juist aan dit tafeltje was nog een plaats open. Wat moet dan een hongerig mensch doen, als hij geen andere plaats kan vinden?”

„Maar die vermomming, Tom, die vermomming?” riep zij plotseling.

„Dat deed ik, om niet herkend te worden”, verklaarde hij kalm.

„Me dunkt dat dit het doel van iedere vermomming is. Ik wilde Nathanael bespieden. En dan had ik mij plotseling bekend willen maken en hem al zijn schurkenstreken voor willen houden. Door jouw scherpe oogen, lieve Gladys, is me die triomf ontgaan”.

„Ja, ik heb je dadelijk herkend!” lachte zij blij. „Op het eerste gezicht”.

„Maar nu naar oom Sam!” riep hij en nam haar bij de hand om langzaam de straat met haar af te gaan. „Het is het beste dat je dadelijk meegaat”.

„Nu dadelijk?” vroeg ze, zich heftig verzettend. „Nee, ik heb van middag weer dienst. Aanstaanden Zondag. Ik ga met de boot naar Bay View. Haal me daar af”.

„Tot Zondag!” zuchtte hij, haar loslatend. „Jammer! Als ik het maar zoo lang kan uithouden”.

„Ik moet het ook wel zoo lang uithouden!” lachte zij, hem tot afscheid de hand schuddende. „Tot Zondag, Tom!”

Met beslistheid verzette zij er zich tegen, dat hij haar naar

huis bracht. Zoo bleef hij dan met de hoed in de hand staan en keek haar na.

Als ik zeker wist, dat Maggie me ontrouw is geworden en Tom Fleitman dood is, overlegde hij bij zich zelve, dan zou ik het eens met Gladys Schwab probeeren.

Voor ze de hoek van de straat omging, wuifden ze elkander hartelijk toe.

Patrick Peppercorn ging naar het postkantoor terug en nam den brief van het detective-bureau „Argus” over den toestand in zijn vroegeren werkkring onder de letteren P. P. in ontvangst. Hij was niet lang, maar voor Patrick Peppercorn verrassend genoeg. Onder het loopen las hij hem, steeds sneller, verslond ten slotte heele regels en alinea's en vergat eindelijk verder te loopen.

De voornaamste mededeeling in den brief was, dat in het huis van Evangeline Cravath een tweede Patrick Peppercorn woonde. De echte Patrick Peppercorn, die in Tampa voor de Monopol-Bar stond, was een oogenblik als door den bliksem getroffen. Maar dadelijk stond het bij hem vast, dat deze tweede Patrick Peppercorn in Chicago niemand anders was als Tom Fleitman.

„Maggie!” dacht hij, frommelde den brief ineen en sloeg zich voor het hoofd. „Verschrikkelijk! Zij houdt hem voor mij, net als Gladys mij voor hem aanziet. Ik gedraag mij hier als een gentleman, terwijl die Tom Fleitman zich ondertusschen in Chicago als een driedubbele schurk gedraagt. En Maggie heeft zoo ontzettend veel temperament!”

Hij liet zijn gebalde vuist zakken en staarde voor zich uit.

Misschien wordt dit te veel aan temperament juist haar redding! dacht hij verder. Tom Fleitman schijnt zich daartoe niet zeer aangetrokken te gevoelen. Dat geve God!

Zoo denkende stormde hij het café binnen om zich door eenige whiskys te sterken.

(Wordt vervolgd).

Veertig paardekrachten voor een paard.

Voor het renpaard Ulan, dat voor anderhalve ton gouds het eigendom van een Amerikaanschen millionair werd, is een aparte auto gebouwd, welke dienst doet om het kostbare paard te vervoeren. Doel is natuurlijk om het dier door het reizen zoo min mogelijk van zijn conditie te doen verliezen.

Eigenlijk is deze auto een vervoerbare stal, voorzien van stroo, hooi, voeder, dekens, enz. en bevat bovendien een slaapgelegenheid voor den stalknecht. Alle onderdeelen zijn in metaal uitgevoerd, het is opzichzelf een model paardestal op een tweewielige as rustend en die vastgekoppeld worden kan aan een driewielige auto, welke slechts den motor en een zitje voor den chauffeur bevat. Om snel te kunnen reizen is het eigenaardige gevaarte met een motor van 40 paardekrachten voorzien, zoodat men hier terecht kan spreken van veertig paardekrachten om een enkel paard te vervoeren. G.